

Definitieve Beheerstrategie

Datum: Mei 2016

Uitgebracht aan: Provincie Overijssel

Opgesteld door: Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A.

Ecologisch advies:
Mark Zekhuis van Landschap Overijssel (ecoloog)

Contactpersoon: Herman Nieuwe Weme en Paul ten Velde
info@gebiedscollectiefnot.nl

Inhoudsopgave

1. BEHEERSTRATEGIE	3
1.1 Werkwijze.....	3
1.2 Afwegingen oversluiters	3
1.3 Beschikbaar budget.....	3
1.4 Blauwe Diensten	4
1.5 Natura 2000-gebieden.....	4
1.6 Voorintekening	5
2. KEUZES VOOR SPECIFIEKE GEBIEDEN	6
2.1 Grondeigenaren rondom de Natura 2000-gebieden	6
2.2 Gebiedscoalitie Noordoost-Twente.....	6
2.3 Grondeigenaren met botanisch vlakdekkend beheer.....	7
2.4 Weidevogelbeheer	7
2.5 Blauwe diensten.....	9
3. MONITORING	11

1. BEHEERSTRATEGIE

1.1 Werkwijze

In de beheerstrategie wordt omschreven op welke wijze contractaanvragen (zoals ingetkend tijdens de voorintekenbijeekomsten) worden gehonoreerd of afgewezen. Hierbij is het van belang dat de beslissingen helder en consequent zijn om zo de kwaliteit van de contractaanvraag en de ecologische doelen te waarborgen.

Om de beslissingen uniform te kunnen nemen en te kunnen wegen op de ecologische kansrijkheid, is een stroomschema voor de beheerstrategie opgesteld (zie bijlage 1). Het streven hierbij is om elke contractaanvraag van stap 1 tot en met stap 8 te doorlopen, zodat gewogen kan worden op basis van het totaal aantal behaalde punten. Hierbij staat het belangrijkste wegingscriteria bovenaan en neemt de prioriteit per stap af. Afhankelijk van het aantal behaalde punten, beslist het bestuur van de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. om de contractaanvraag wel of niet te honoreren.

1.2 Afwegingen oversluiters

Het bestuur van de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. heeft de keuze gemaakt zoveel mogelijk de doorlopende contracten agrarisch natuur- en landschapsbeheer in haar werkgebied over te sluiten. Deelnemers met een lopend contract agrarisch natuurbeheer worden individueel uitgenodigd voor de voorintekenbijeekomsten.

De afwegingen die worden gemaakt om contracten over te sluiten zijn als volgt:

- Stap 1: Alleen binnen de grenzen van het leefgebied kunnen contracten worden overgesloten.
- Stap 2: Deelnemers kunnen alleen oversluiten indien ze hun huidige contract volledig beëindigen.
- Stap 3: Passend binnen de beheerstrategie van de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. van mei 2016.
- Stap 4: Bij voorkeur aansluitend bij het bestaande beheer. Voor de continuïteit van het gevoerde beheer.
- Stap 5: Deelnemer dient voor 1 juli 2016 zijn huidige contract agrarisch natuurbeheer op te zeggen bij RVO.

1.3 Beschikbaar budget

Voor de uitbreidingsaanvraag 2017 is een beperkt budget voor Noordoost-Twente van € 332.000,- beschikbaar. Dit budget is inclusief het budget voor de deelnemers die willen oversluiten. Daarnaast is er een jaarlijks budget voor Blauwe Diensten van € 44.000,- beschikbaar. De afweging voor de Blauwe Diensten worden via een ander stroomschema beoordeeld (zie paragraaf 2.4).

1ste prioriteit hebben de kritische weidevogels

Ongeveer 15% van ons budget € 49.500,- is beschikbaar voor deze prioriteit. Tevens zullen we € 15.000,- beschikbaar stellen voor legselbeheer en kuikenland en lastminute beheer in het weidevogelgebied Albergen en de weidevogelgebieden met niet kritische soorten.

2de prioriteit hebben de amfibieën boomkikker, knoflookpad en kamsalamander

Aanvragen uit de voorintekening zijn niet voldoende om een goede en kansrijke habitat te ontwikkelen. We gaan werven voor meer soort specifiek beheer. Het werven doen we door grondeigenaren en –gebruikers actief te benaderen. We reserveren 10% van ons budget voor deze soorten. Dit betreft een bedrag van € 33.000,-.

3de prioriteit het vliegend hert

Deze soort is zeer specifiek voor Noordoost-Twente en komt slechts op drie plekken in Nederland voor. In het verspreidingsgebied in Mander en Vasse gaan we voor de inrichting de prioriteit leggen bij het vliegend hert. 10% van het budget zal aan deze soort worden besteed. Dit betreft een bedrag van € 33.000,--. Samen met de grote hoeveelheid GBD-contracten die zijn afgesloten in het gebied Mander kunnen we een goede habitat ontwikkelen voor dit soort. Lijnelementen en bosjes hebben in dit gebied de eerste prioriteit met name het eikenhakhout beheer wat vroeger veel voorkomend was in Noordoost-Twente heeft voor het vliegend hert een belangrijke functie, want afstervend eikenhout onder de grond geeft het vliegend hert de mogelijkheid zich voort te planten. Ook het jonge waterlot op uitbottende stobben geeft voedsel voor de kevers.

4de prioriteit versterken van de droge dooradering

Dit met als doel de biodiversiteit in deze gebieden te versterken. De bestaande houtwallen structuur in ons werkgebied geeft hierin vele kansen. Randenbeheer door middel van botanische hooilandrand en akkerrandenbeheer bieden hierin de beste kansen.

Het kleinschalige landschap in Noordoost-Twente kent vele kleine percelen. In de gebieden voor droge dooradering zijn de volgende beheerpakketten opengesteld, namelijk: kruidenrijke akker, botanisch hooiland en kruidenrijk grasland.

Voor vlakdekkend beheer hebben we oppervlakte grenzen ingesteld:

- Kruidenrijke akkers kunnen op percelen kleiner dan 1 hectare;
- Kruidenrijk grasland en botanisch hooiland kan op percelen kleiner dan 0,5 hectare.

Ongeveer 65% van ons budget is beschikbaar voor deze soort. Dit betreft een bedrag van € 216.500,--.

1.4 Blauwe Diensten

Het budget voor Blauwe Diensten is € 44.000,-- per jaar en de looptijd loopt van 2017 tot en met 2021. De prioriteit voor contracten Blauwe Diensten ligt bij de verbetering van de waterkwaliteit in de bronbeken. Bronbeken zijn kleinere beken die door de provincie Overijssel in de omgevingsvisie zijn aangewezen als waardevolle kleine wateren. Het waterschap heeft deze waardevolle kleine wateren overgenomen in het waterbeheerplan. Voor deze wateren geldt, ook binnen de Kaderrichtlijn Water, een beleidsopgave met een hogere prioriteit.

In paragraaf 2.4 behandelen we het stroomschema dat we hiervoor hanteren. Om de samenwerking van de Blauwe Diensten en droge dooradering te bevorderen willen we deelnemers die zowel Blauwe Diensten als droge dooradering en/of open grasland contracten willen en kunnen afsluiten een hogere prioriteit geven. De afweging is terug te vinden in het stroomschema.

1.5 Natura 2000-gebieden

Noordoost-Twente kenmerkt zich door een achttal Natura 2000-gebieden.

Te weten:

- Springendal en Dal van de Mosbeek ten noorden van Ootmarsum en Vasse.
- Bergvennen en het Breklenkampse veld ten oosten van Lattrop.
- Volthe en Agelerbroek en Achter de voort tussen Ootmarsum en Rossum/Denekamp.
- Punthuizen-Stroothuizen ten oosten van Denekamp.
- Landgoederen Oldenzaal gelegen tussen Oldenzaal en De Lutte.
- Dinkelland gelegen in de gemeente Losser het riviertje de Dinkel vormt in deze de verbindende schakel en die verbindt de gehele gemeente Losser.
- Lemselermaten gelegen tussen Weerselo en Rossum.
- Lonnekermeer.

De rijksoverheid en provinciale overheid gaan de komende jaren planmatig in deze gebieden de natuurwaarden versterken om de Natura 2000-doelen te halen.

Ook elders in Noordoost-Twente liggen klein op zichzelf staande natuurgebieden die door een van de drie terreinbeherende organisaties in ontwikkeling of ingericht zijn.

Ook diverse landgoederen Baasdam, Herinckhave, Het Meuleman, Singraven en Huize Breklenkamp zijn vanuit het verleden actief in agrarisch natuurbeheer.

Voor al deze gebieden geldt dat het samenhangende netwerk dat we door middel van agrarisch natuurbeheer kunnen ontwikkelen de resultaten geweldig kan versterken.

De samenhang tussen deze gebieden kan versterkt worden door het netwerk van bestaande houtwallen te versterken waardoor er meer migratie routes ontstaan voor soorten. In bijlage 2 wordt aangegeven door welke aandachtsoorten we deze natuurdoelstelling gaan bereiken. Deze doelstelling is van groot belang en sluit nauw aan bij de beleving van de streek. Voor een goede samenhang is het van groot belang dat de bestaande houtwallenstructuur versterkt gaat worden. Bij het afsluiten van lijnelementen (houtwallen etc.) is het een verplichting dit te combineren met randenbeheer. Kruidenrijke randen, struweelranden en wintervoedselrand zijn voorbeelden die hierin meegenomen kunnen worden. Ook gaan we in overleg met de deelnemers het onderhoud van de lijnelementen zodanig sturen, zodat de lijnelementen meer op biodiversiteit worden ingericht.

1.6 Voorintekening

De voorintekening gaat de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. doen op basis van hoofddoelsoorten met daaraan gekoppeld de beheerpakketten. Het opgestelde overzicht is als bijlage 2 bijgevoegd. De daarin genoemde soorten komen op dit moment al voor in de verschillende leefgebieden zoals die beschreven zijn. Het kaartmateriaal van deze gebieden is als in SCAN/GIS toegevoegd. Tijdens het overleg zullen we een en ander meenemen. De hoofddoelsoorten zijn in kaart gebracht door NVWG De Grutto.

Werkwijze voorintekening 15 mei 2016 tot 15 juni 2016

De voorintekening geschiedt op afspraak met de gebiedscoördinatoren (Leonard Rouhof en Paul ten Velde). Deelnemers met doorlopende contracten agrarisch natuurbeheer (oversluiters) worden schriftelijk uitgenodigd om een afspraak te maken met de gebiedscoördinatoren. In verband met de opzegtermijn voor hun lopende contracten van 1 juli 2016 zullen zij met voorrang worden uitgenodigd.

Leden van de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. ontvangen een digitale uitnodiging voor de voorintekenbijeenkomsten.

Via de gemeentelijke pagina's van de vier gemeentes in Noordoost-Twente (gemeenten Dinkelland, Tubbergen, Losser en Oldenzaal) zal de voorintekening bekend worden gemaakt in het werkgebied.

2. KEUZES VOOR SPECIFIEKE GEBIEDEN

2.1 Grondeigenaren rondom de Natura 2000-gebieden

Landgoederen Oldenzaal, Volthe Agelerbroek en Achter de Voort, Lemselermaten, Punthuizen Stroothuizen, Springendal en Dal van de Mosbeek, Lemselermaten en Dinkelland hebben ingetekend voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. De deelnemers geven hiermee te kennen op vrijwillige basis te willen meewerken aan een goede overgang tussen Natura 2000-gebieden en het omliggende agrarische gebied. Het knelpunt in deze is dat door onze eerste keuze in het stroomschema alleen aanvragen binnen het natuurgebiedsplan zullen worden gehonoreerd. Dit betekent dat deze deelnemers af zullen vallen.

Dit aandachtspunt is een ontwikkeling richting toekomstig beheer van de Natura 2000-gebieden in Noordoost-Twente wat het sterk beschadigde draagvlak in de landbouw zou kunnen helpen herstellen. De komende jaren zullen we in overleg met de gebiedscoalitie aandacht besteden aan deze materie.

2.2 Gebiedscoalitie Noordoost-Twente

Op initiatief van de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. komt de gebiedscoalitie vier keer per jaar bij elkaar. De deelnemende partijen hierin zijn:

- Vogelwerkgroep Geesteren;
- Natuurgroep Harbrinkhoek;
- Vogelwerkgroep Ootmarsum;
- Natuurgroep Denekamp;
- R.A.V.O.N. Twente;
- Vogelwerkgroep Losser;
- NVWG De Grutto;
- Waterschap Vechtstromen;
- Staatsbosbeheer;
- Natuurmonumenten;
- Gemeente Tubbergen;
- Gemeente Oldenzaal;
- Gemeente Dinkelland;
- Gemeente Losser;
- Landschap Overijssel;
- WBE Hugale;
- WBE Ootmarsum;
- WBE Tubbergen;
- WBE Zuidoost-Twente;
- WBE Lonneker Losser;
- WBE Beuningen;
- WBE Lutterzand Singraven;
- WBE Rossum;
- SCAN;
- LTO Noord-afdeling Losser;
- LTO Noord-afdeling Dinkelland;
- LTO Noord-afdeling Tubbergen;
- OPG;
- Bestuur Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A.

Op 20 april hebben we de concept beheerstrategie besproken in de gebiedscoalitie. Het verslag van deze bijeenkomst is als bijlage 3 toegevoegd aan de beheerstrategie.

2.3 Grondeigenaren met botanisch vlakdekkend beheer

Vanuit het huidige agrarisch natuur- en landschapsbeheer waarin vooral veel botanisch vlakdekkend beheer is afgesloten in Noordoost-Twente zullen we via het beheerplan en de gebiedsaanvraag het beheer geleidelijk gaan omvormen naar het aanpassen van het beheer richting de doelsoorten. Dit betekent ook dat we succesvol botanisch beheer dat een goede dan wel matige beperkte beoordeling heeft gekregen in de beoordeling van Bureau EcoGroen niet bij voorbaat uit willen sluiten. Het zou immers bijzonder jammer zijn dat goede projecten uit het oude agrarische natuurbeheer waarin al veel is geïnvesteerd nu ineens niet meer te honoreren.

De beoordeling van het vlakdekkend botanisch beheer waarvoor waardevol botanisch grasland is aangeboden gaan we beoordelen aan de hand van de volgende criteria:

- Alleen bestaande contracten binnen de begrenzing van het natuurgebiedsplan kunnen worden overgesloten.
- Als uit de beoordeling van het rapport van EcoGroen blijkt dat het perceel de kwalificatie goed krijgt, dan kan het contract worden overgesloten.
- Heeft het perceel geen beoordeling gehad of een beoordeling matig of beperkt dan wordt door de gebiedscoördinator met de deelnemer overlegt of door middel van inrichting de goede kwaliteit alsnog gehaald kan worden. Voor percelen met de beoordeling matig en beperkt wordt een ecologisch advies gevraagd om binnen enkele jaren de kwaliteit naar het niveau goed te brengen.
- Voor het oversluiten c.q. afsluiten van kleinere percelen gelden ook bij bestaande contracten de oppervlakte grenzen van 0,5 hectare voor botanisch hooiland en kruidenrijk grasland en 1 hectare voor kruidenrijke akker.. De kleine percelen kunnen ongeacht hun beoordeling worden afgesloten. De oppervlakte in het contract is hierin leidend.

2.4 Weidevogelbeheer

Bestaande succesvolle kritische weidegebieden worden optimaal ingericht en beheerd en voldoen minimaal aan de instapeisen van de provincie. In de nabije toekomst moet het beheer met de ambities uit het natuurbeheerplan, voor verbeterde broedresultaten zorgen.

Doelsoorten

De grutto en tureluur zijn de doelsoorten van dit leefgebied. Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. gaat zich voornamelijk focussen op deze doelsoorten. Daarnaast is de Kievit in zowel de gebieden voor kritische weidevogels als in de gebieden voor niet kritische weidevogels de doelsoort. Naar verwachting zullen de overige soorten van het open grasland: scholekster, watersnip, slobeend, zomertaling, graspieper, gele kwikstaart, veldleeuwrik en kwartelkoning meeliften op de maatregelen voor de doelsoorten in de kritische soorten gebieden.

Knelpunten

- Predatie door vos, kraai, kauw en buizerd hebben een grote invloed op de broedresultaten.
- Landschapselementen, voornamelijk bomen, leiden op enkele plekken tot beperking van de openheid en doorkruisen vaak goede broedgebieden. Daarbij zijn dit ideale plekken voor dagpredatoren (roofvogels, kraaien, kauwtjes).
- De verschillende vormen van recreatie verstoren de rust en beïnvloeden de broedresultaten negatief.
- Loslopende honden en verwilderde (boerderij)katten beïnvloeden de broedresultaten negatief.

- Creëren van plas/dras-gebieden vormen op de zandgronden in Noordoost-Twente een probleem.

De bovengenoemde knelpunten zullen bij het maken van keuzes de nodige aandacht krijgen en waar mogelijk opgelost worden.

Weidevogelgebieden

Op basis van de instapeisen en de richtlijnen in het natuurbeheerplan 2016 zijn de kritische en niet-kritische weidevogelgebieden begrensd. De Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. heeft besloten om het weidevogelbeheer te concentreren in die gebieden die succesvol zijn om de instapeisen van de provincie te halen. Het streven is om minimaal de aantallen kritische weidevogelsoorten per 100 hectare te handhaven.

Het kerngebied voor de kritische weidevogels is werkgebied Albergen (primaire).

En secundair is dat het werkgebied Ottershagen (potentieel kerngebied kritische weidevogels). In samenspraak met Natuurmonumenten, LTO Noord-afdeling Dinkelland en de grondgebruikers overleggen we om te komen tot een kerngebied voor kritische weidevogels. De aankooptitel op de gronden van dit gebied is voor de grondgebruikers van de LTO Noord-afdeling Dinkelland en de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. tot op heden de blokkade voor deze ontwikkeling. De provincie wordt gevraagd hierin een afweging te maken.

Beheerpakketten

Naast de bestaande weidevogelbeheerpakketten wordt een kievitenpakket ontwikkeld, waarbij het vliegvlug worden van de jongen ondersteund gaat worden. Een van de voorwaarden daarbij is dat gebieden met opgroeimogelijkheden voor de jonge vogels bereikbaar zijn.

Kritische weidevogelgebieden met beheerpakketten

In deze gebieden kunnen de volgende beheerpakketten worden ingezet:

- Grasland met rustperiode;
- Voorbeweidingspakketten tot 20 april;
- Kruidenrijk grasland;
- Kruidenrijke akkerrand;
- Botanisch randenbeheer;
- Extensief beweid weiland;
- Legselbeheer alleen in combinatie met kuikenoverleving (randenbeheer of voorweiden);
- Plas-dras;
- Kuikenvelden;
- Ruige mest.

Voorwaarden

- Om te komen tot goede broedresultaten zullen de beste percelen in het weidevogelgebied Albergen uitgerasterd (inrichtingskosten) moeten worden. De afgelopen jaren heeft NVWG De Grutto hiermee goede resultaten geboekt.
- Er worden alleen langdurige volveldse beheercontracten afgesloten in de primaire weidevogelgebieden.
- Extensief beweid grasland wordt alleen toegepast in kritische weidevogelgebieden.
- De vergoedingen voor ruige stalmest zullen alleen toegekend worden bij aanvragen in de kritische weidevogelgebieden.
- Het afsluiten van een kievitenbeheerpakket is mogelijk in de kritische en niet kritische weidevogelgebieden.

Gebieden niet kritische weidevogels

De gebieden niet kritische weidevogels aangrenzend aan het gebied Albergen stellen we open als weidevogelgebied kritische soorten. Alle pakketten die hierin zijn opengesteld worden ook in deze gebieden opengesteld.

- Als Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. zien we mogelijkheden om met de beheerpakketten in de vorm van last minute beheer broedgelegenheid, schuilgelegenheid en voedselgebieden voor kuikens te creëren.
- Vijf gebieden die zijn aangewezen als weidevogelgebied niet kritische soorten willen we hiervoor aanwijzen:
  - Het gebied aan de Kloosteresweg tussen Tubbergen en Albergen;
  - Het gebied ten oosten van de Zandbongenweg in Hertme/Saasveld;
  - Het gebied ten oosten en ten westen van de Bornsestraat in Saasveld;
  - Het gebied Agelerveld gelegen tussen het Kanaal Almelo Nordhorn en de Wolfsbergweg;
  - Het gebied Het Benneker gelegen aan de Noordwest kant van Oldenzaal.

. Opengestelde beheerpakketten

- Kruidenrijkgraslandrand;
- Botanisch randenbeheer;
- Kruidenrijke akkerrand;
- Legselbeheer op bouwland alleen in combinatie met kuikenoverleving (randenbeheer of voorweiden);
- Kuikenvelden(last minute beheer);
- Voorbeweidingspakketten tot 20 april met daarna minimaal een periode van 3 weken rust

Beheeractiviteiten

Last minute beheermaatregelen kunnen alleen worden ingezet als er jaarlijks minimaal 5 paar kieviten met kuikens aanwezig zijn of worden verwacht op grond van ervaringen uit voorgaande jaren.

Plaatsen stokken met plastic zakken of vergelijkbare maatregelen op akkers met kievit kuikens, zodat de kuikens het te bewerken perceel hebben verlaten op de dag dat de bewerking plaats gaat vinden.

Stroken van 5-10 meter langs de akkers of op aansluitende graslanden botanische hooilandrand of kruidenrijk graslandrand afsluiten. Hierdoor ontstaan goede overlevingsmogelijkheden voor kuikens.

2.5 Blauwe diensten

In overleg tussen Waterschap Vechtstromen en Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. is overeengekomen dat met de Blauwe Diensten in het natuurbeheerplan een bijdrage geleverd wordt aan de waterdoelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit en biodiversiteit. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de Catalogus Groene Blauwe Diensten biedt.

Clusters

Bij de aangewezen waardevolle kleine wateren (zie bijlage 4) kunnen Blauwe Diensten worden afgesloten. Met de Blauwe Diensten-pakketten in Noordoost-Twente, wordt een bijdrage geleverd aan het cluster Waterberging, Toekomstbestendige duurzame waterlopen en Duurzaam peilbeheer (respectievelijk 6.1, 6.2, 6.3), uit de Catalogus Groene Blauwe Diensten (CGBD). Hoe daar een bijdrage wordt geleverd is beschreven in de voorgestelde pakketten.

Beheerfunctie

Dit vertaalt zich naar de volgende beheerfuncties uit de Catalogus Groene Blauwe diensten:

- Bufferzone: bestaande uit een kruidenrijke spuit- en mestvrije zone die beperkt wordt beweid, periodiek wordt gemaaid en afvoeren van maaisel.
- Verbeteren waterkwaliteit door: mest- en spuitvrije zones, houtwalbeheer, water bergen en water vasthouden, onderhoud gericht op specifieke flora/fauna en eventuele verbeterwerkzaamheden van natuurvriendelijke oever van de waterloop.
- Waterberging: eventuele inrichtingsmaatregelen voor, en beschikbaar stellen van landbouwgrond.
- Vernatting: aanleg van boeren stuwtjes en/of knijpduikers of verkleining drainagecapaciteit.
- Water vasthouden: peil gestuurde drainage, aanleg van boeren stuwtjes en/of knijpduikers of verkleining drainagecapaciteit.

Pakketten

Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. heeft in samenwerking met Waterschap Vechtstromen drie pakketten ontwikkeld. Te weten:

1. Houtwalbeek pakket;
2. Weidebeek pakket;
3. Bronbeken pakket water vasthouden.

Het bronbekenpakket water vasthouden moet worden aangevraagd bij Boerennatuur.nl. Bij goedkeuring van het pakket verwacht de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. dit pakket in het najaar te kunnen inzetten. Dit pakket draagt essentieel bij aan de doelstellingen van waterbeheer. Hoe dat wordt vormgegeven en welke maatregelen worden genomen staat beschreven in bijlage 5.

Stroomschema

Zie bijlage 6 voor het stroomschema dat wordt gehanteerd bij de beoordeling van de Blauwe Diensten-pakketten.

3. MONITORING

1ste prioriteit

Voor de monitoring van de prioritairere soorten maken we gebruik van de telgegevens die Natuur en Vogelwerkgroep De Grutto heeft van de kritische soorten weidevogels (zie bijlage 2).

Ambitieniveau: verbetering van het huidige niveau.

2de prioriteit

Voor de amfibieën maken we gebruik van de gegevens van het Ravon (zie bijlage 2). NVWG de Grutto is bezig met vangkooien in verschillende poelen om te inventariseren welke soorten er in het gebied voorkomen.

Ambitieniveau: verbetering van het huidige niveau over 5 jaar.

3de prioriteit

De aanwezigheid van het vliegend hert zal gedaan worden door NVWG De Grutto. We proberen om in 2016 met een realistisch beeld van het voorkomen van deze soort rondom Mander en Vasse te komen.

Ambitieniveau: verbetering van het huidige niveau.

4de prioriteit

De monitoring van de effectiviteit van beheer ter versterking van de landschapselementen zal worden uitgevoerd door NVWG De Grutto. De telling van de soorten door middel van atlasblokken zal daarvoor als leidraad worden genomen.

Ambitieniveau: wordt handhaving van de huidige stand genomen (zie bijlage 2).